

Список використаних джерел

1. Кондратюк Т. Інноваційні технології/ Т Кондратюк. – Харків: Фоліо, 2006. – 355 с.
2. Богуш А. М. Комунікативно-мовленнєвий супровід професійної підготовки майбутніх фахівців півдня України/ А. М. Богуш, Ж. Д. Горіна та ін. – Одеса : ТОВ Лерадрук, 2012. – 221 с.
3. Вдовенко І. С. Особливості навчання професійного спілкування студентів університету / І. С. Вдовенко // Гуманізація навчально-виховного процесу : зб. наук. праць / [за заг. ред. проф. В.І. Сипченка]. – Ч. II. – Слов'янськ : СДПУ, 2010. – Вип. LII. – С. 9–16.
4. Canale M. 2009. Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing / M.Canale, M.Swain. – Applied Linguistics 1, p.1-475.
5. Widdowson H. G. Communication and Community. The Pragmatics of ESP / H. G. Widdowson // English for Specific Purposes. – 1998. – No. 17 / 1. – P. 3–14.

References

1. Kondratyuk T. (2006), Innovatsiini tekhnologii [Innovative technologies] Kharkiv: Folio, 355 p.
2. Bohush A. M., Horina Zh. D. ta in (2012), Komunikatyvno-movlennievyyi suprovid profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv pivdnia Ukrainy [Komunikatyvno-movlennievyyi suprovid profesiinoi pidhotovky maibutnikh fakhivtsiv pivdnia Ukrainy], Odesa : TOV Leradruk, 221 s.
3. Vdovenko I. S. (2010), Osoblyvosti navchannia profesiinoho spilkuvannia studentiv universytetu [Osoblyvosti navchannia profesiinoho spilkuvannia studentiv universytetu], Humanizatsiia navchalno-vykhovnoho protsesu :zb. nauk. Prats, red. prof. V. I. Sypchenka], Ch. II, Sloviansk : SDPU, Vol. LII, pp. 9–16.
4. Canale M. (2009), Theoretical Bases of Communicative Approaches to Second Language Teaching and Testing / M.Canale, M.Swain. – Applied Linguistics 1, p.1-475.
5. Widdowson H. G. (1998), Communication and Community. The Pragmatics of ESP. English for Specific Purposes, No. 17 / 1, pp. 3–14.

УДК 37.3.011.3.06-057

DOI 10.31339/2617-0833-2019-1(26)-187-191

**ФОРМУВАННЯ КЛЮЧОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ
ЯК ЗАВДАННЯ КУРСУ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ**

Товканець Г.В., Лендел Л.В., Кирлик О.В.

**FORMING KEY COMPETENCIES AS A TASK OF FOREIGN LANGUAGE
COURSE IN THE ELEMENTARY SCHOOL**

Tovkanets Ganna, Landel Ljudmila, Kyrlyk Olesja

В статті розглядається проблема формування ключових компетентностей в курсі іноземної мови у початковій школі. Визначено загальнокультурні, соціальні, аналітичні та компетентності синтезу як ключові компетентності для успішної соціалізації молодшого школяра. Обґрунтовано особливості їх формування на уроках іноземної мови на основі навчання через прямий життєвий досвід, через зображення учнем за допомогою пантоміми того, що він говорить або чує; методу розповіді історій, що надає можливість для «занурення» дітей в ініомовну атмосферу; прийомів театралізації, проектних і діалогових технологій. Зроблено висновок, що у початковій школі закладаються основи формування освіченої особистості, яка може самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації

вибору, для якої характерними є мобільність, динамізм, конструктивність, здатність до саморозвитку й самонавчання.

Ключові слова: іноземна мова, початкова школа, загальнокультурні, соціальні, аналітичні компетентності, компетентності синтезу, методи та прийоми навчання.

The article deals with the problem of formation of key competences in the course of a foreign language in elementary school. The general cultural, social, analytical and competency of synthesis as the key competencies for successful socialization of the junior pupil are determined. The peculiarities of their formation in foreign language lessons on the basis of learning through the direct life experience, the image of the student with the help of pantomimes of what he speaks or hears are grounded; the method of storytelling, which provides an opportunity for "immersion" of children into foreign-speaking atmosphere, techniques of theatricalization, design and dialogue technologies. It is concluded that in the elementary school the foundations of formation of the educated person, which can independently make responsible decisions in the situation of choice, for which characterized by mobility, dynamism, constructiveness, ability to self-development and self-education, are laid.

Key words: foreign language, elementary school, general cultural, social, analytical competence, synthesis competence, methods and techniques of teaching.

Основною метою початкової загальної освіти є всебічний розвиток та виховання особистості через формування в учнів бажання і вміння вчитися, формування повноцінних мовленнєвих, читацьких, обчислювальних умінь і навичок, умінь і навичок здорового способу життя. За роки навчання в початковій школі учні мають набути достатній власний досвід співпраці у різних видах навчальної діяльності і культури спілкування, зокрема спілкування іноземною мовою. Разом з тим важливим у сучасному мультикультурному соціальному середовищі є формування ключових компетентностей, які забезпечать успішну соціалізацію особистості.

У документі Ради Європи «Компетентності для культури демократії – Живемо разом як рівноправні громадяни в культурно багатоманітному демократичному суспільстві» поняття «компетентність» пояснюється як здатність мобілізувати й застосувати відповідні цінності, ставлення, навички, знання та/або розуміння, щоб ефективно та належним чином відповідати на запити, виклики часу й виявляти можливості, які з'являються в демократичних і міжкультурних ситуаціях.

Актуальність поставленої проблеми засвідчує низка наукових досліджень вітчизняних і зарубіжних вчених в педагогічній та лінгвістичній галузях, серед яких наголошуємо на наукових доробках А. Гуржія, І. Зимньої, З. Короткової, В. Кременя, В.Лугового, О. Пометун, В. Редька, О. Савченко, А. Хуторського та інших.

Мета статті: визначити особливості формування ключових компетентностей у початковому курсі іноземної мови в сучасній шкільній освіті.

Сучасні дослідження в галузі освіти і педагогіки засвідчують, що в умовах глобалізації й транснаціоналізації важливим є формування ключових компетентностей: загальнокультурних, соціальних, аналітичних і компетентностей синтезу [9]. Серед загальнокультурних компетентностей важливими визначаються оптимістичний погляд на життєві ситуації, здатність адаптуватися та ефективно взаємодіяти в умовах зростаючих соціальних вимог. Соціальні компетентності включають здатність до аналітичного опрацювання великих обсягів даних, прогнозування динаміки розвитку соціального середовища, навички оперативного реагування, критичного оцінювання та авторського створення контенту в нових медіаформах, спроможність протиставити конструктивний діалог мові ненависті, проявляти ментальний опір різноманітним формам пропаганди, здатність підтримувати міждисциплінарний діалог та продуктивно взаємодіяти у кроссекторальних командах; вміння представляти і розкривати задачі, а також моделювати оптимальні робочі процеси й середовища задля системного досягнення бажаних результатів в кожній

індивідуальній ситуації. Аналітичні компетентності – це здатність встановлювати прямі та глибокі міжособистісні зв'язки, висока емоційна освіченість та соціальна компетентність на основі довіри та поваги як передумови плідної співдії; здатність адаптуватися і взаємодіяти в розмаїтих середовищах глокалізованого світу, можливість налагоджувати комунікації відповідно до специфіки як на рівні лінгвістичного порозуміння, так і на рівні адаптації до соціального, культурного, геополітичного контексту.

Особлива роль відводиться компетентностям синтезу, тобто здатності розпізнавати причини та наслідки ключових трендів, помічати тенденційні процеси на периферії соціальних систем; вправності у знаходженні рішень та відповідей за межами стандартних варіантів і приписів, усвідомлення наявності інших парадигм та вміння вийти за рамки існуючої парадигми для пошуку відповідей, готовність до розширення горизонту планування, гнучкого мислення та активного формування спільних інтенцій для досягнення комплексних цілей з іншими учасниками процесу; здатності ранжувати та фільтрувати інформацію за важливістю та релевантністю, спроможності працювати в умовах множинності сценаріїв розгортання подій в середовищі [9].

Враховуючи вікову особливість молодшого школяра, а також важливу роль початкової школи як «стартового майданчика» для того, щоб задати правильний орієнтир не тільки в навчальній діяльності, а й в особистісному розвитку, учителю бажано використовувати систему змістовної оцінки, яка уже на етапі 1 класу має включати обов'язкових два компоненти у відповідності до основних вимог Державного стандарту, якими є доброзичливе ставлення до учня як до особистості та позитивне ставлення до зусиль учня, спрямованих на розв'язання задачі, навіть якщо ці зусилля не дали позитивного результату [1].

Метою початкового етапу вивчення іноземної мови є формування умінь спілкуватися іноземною мовою з урахуванням мовних можливостей і потреб молодших школярів [2; 8]. Спираючись на закони розвитку дитини 6-10 років, стратегічне завдання школи полягає у створенні умов для повноцінного цілісного розвитку дитини та її самоактуалізації. Саме на початковому етапі оволодіння іноземною мовою дуже важливо показати учням практичне застосування їх знань, умінь і навичок. Поза мовного оточення недостатньо наситити урок різноманітними вправами, важливо надати учням можливість мислити, вирішувати будь-які проблеми, які породжують думки, розмірковувати над можливими шляхами вирішення цих проблем.

Учителю потрібно організовувати навчальну діяльність таким чином, щоб кожен (обов'язково кожен) відчув силу успіху. Адже саме невдачі у навчанні призводять до того, що учень починає втрачати віру в себе, в свої можливості. І педагог повинен вчасно підтримувати учня, похвалити навіть за незначимий крок до пізнання. Створити ситуацію успіху для кожного школяра можливо через формування ключових компетентностей. Учителям не слід забувати слова В. Сухомлинського: «Є успіх, є бажання вчитися. Особливо важливо це на першому етапі навчання – в початковій школі, де дитина не вміє долати труднощі, де невдача приносить справжнє горе» [7, с. 97].

Актуальними методами і прийомами згідно «Методичних рекомендацій для вчителів на 2018-2019 навчальний рік. Іноземні мови» в сучасній початковій школі є [1]:

- навчання через прямий життєвий досвід, через зображення учнем за допомогою пантоміми того, що він говорить або чує;
- метод розповіді історій, що надає можливість для «занурення» дітей в іншомовну атмосферу, для ознайомлення зі світом, виробляє звичку до прослуховування, а потім і до читання і, таким чином, закладає основу для занять на подальших етапах вивчення іноземної мови;
- прийоми театралізації, що забезпечують можливість розіграти найрізноманітніші елементарні комунікативні ситуації відповідно до віку дитини;

– проектні технології, тобто система навчання, при якій дитина набуває знання і вміння в процесі самостійного планування та виконання, що поступово ускладнюються, практичних завдань – проектів. Основною метою використання методу проектів в навчанні іноземної мови є можливість ефективного оволодіння учнями іноземної комунікативної компетенції: мовної компетенції – створення можливості прояву комунікативних умінь у всіх видах мовленнєвої діяльності: аудіювання, говоріння, письма, читання, переказ в межах певної теми; соціокультурної компетенції – формування уявлень про соціокультурні специфіки країни; компенсаторна компетенція – формування умінь виходити з скрутних становищ в умовах дефіциту мовних засобів.

Проектне навчання сприяє підвищенню особистої впевненості учнів; розвиває «командний дух», розвиває комунікабельність та вміння співпрацювати; забезпечує механізм критичного мислення, вміння шукати шляхи вирішення проблеми; розвиває в учнів дослідницькі вміння.

Вибір методу наукового пізнання, який буде використаний в навчальному дослідженні, залежить від конкретного змісту уроку. Метод проектів дозволяє інтегрувати різні види діяльності, роблячи процес навчання більш захоплюючим, більш цікавим, тому більш ефективним. Учні з різними здібностями стають успішними і затребуваними в проектній діяльності [2]. Метод проектів в поєднанні з інформаційно-комп'ютерними технологіями, який відповідає вимогам сучасності, інтересам учнів і побажанням батьків спочатку залучає учнів своєю новизною, різними способами подання матеріалу, можливістю проявити себе в різній діяльності, тобто переважає зовнішня мотивація. Але поступово дитина набуває досвід, знайомиться з алгоритмом проектної діяльності і включається в власний дослідницький досвід, який вже ґрунтується на внутрішній мотивації.

Особистісно-орієнтований стиль відносин вчителя і учня у процесі навчання іноземним мовам забезпечують діалогічні технології, формуючи в залежності від умов і педагогічних ситуацій певний тип педагогічної взаємодії: усунення – закритість від вихованців педагога-функціонера без вираженої індивідуальності; конфліктність, коли педагог є прихильником методів покарання та застосування санкцій проти вихованців; потурання – педагог надає надмірної свободи вихованцям через невпевненість у власних силах, усіяло пом'якшуючи негативні впливи; авторитарність – педагог демонстративно показує свою зверхність, упевнений у власній здатності харизматично підкорювати своєю владою почуття інших людей, за будь-яку ціну домагається зовнішнього порядку та ідеальної дисципліни; самозреченість, тобто повна віддача педагогом душевної енергетики на користь іншим і, насамперед, вихованцям; паралельність, коли педагоги зорієнтовані на навчальну дисципліну, залучають до її вивчення вихованців, удосконалюючись самі; партнерство, коли вчитель задає алгоритм взаємодії, співпраці, моделює проблему, яку вони спільно з учнями конструктивно розв'язують [4, с.59–60].

Сьогодні соціуму необхідні учні і випускники, готові змінюватися і пристосовуватися до нових потреб життя, оперувати й управляти інформацією, активно діяти, швидко приймати рішення, навчатися упродовж життя.. Суспільству, що розвивається, потрібні сучасно освічені, етичні особистості, які можуть самостійно приймати відповідальні рішення в ситуації вибору, прогнозуючи можливі наслідки, здібні до співпраці, які відрізняються мобільністю, динамізмом, конструктивністю, володіють розвиненим відчуттям відповідальності за долю країни, здатні до саморозвитку й самонавчання, підготовка до чого починається на перших сходинках шкільної освіти.

Список використаних джерел

1. Іноземні мови. Методичні рекомендації для вчителів на 2018/19 рік. URL: <https://osvita.ua/school/materials/metod-rekom/61566/>
2. Короткова З.А. Проектная деятельность на уроках английского языка в начальной школе. URL: <https://xn--i1abbnckbmcl9fb.xn>

3. Кремень, В. Г., Луговий, В. І., Гуржій, А. М., Савченко О. Я. (2016) Національна доповідь про стан і перспективи розвитку освіти в Україні. Київ: Педагогічна думка.
4. Митрофанов К. Г. (1990) Ученичество как реализация субъектности ученика в педагогическом общении. Таллин : [б. в.]. С. 56–61.
5. Нова українська школа: концептуальні засади реформування середньої школи. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
6. Редько В. Г. (2017) Компетентісно орієнтоване навчання іноземних мов учнів початкової школи: лінгводидактичний аспект. URL: http://lib.iitta.gov.ua/706984/1/Redko_Primary_PSP.
7. Сухомлинський В.О.(1976) Вибрані твори: в 5т. К.: Рад. школа Т. 1. 654 с
8. Товканець Г.В., Вагерич Н.С. (2016) Оновлення програм початкової школи як напрям реформування освітньої галузі. *Вища школа і ринок праці: інтеграція, модернізація, інтернаціоналізація*: збірник тез доповідей Всеукраїнської науково-практичної конференції, 19-21 жовтня 2016 р., Мукачєво / Ред.кол. : Т.Д.Щербан (гол.ред.) та ін. Мукачєво : Вид- во МДУ, С.35-38.
9. 2050: The Future of Work. URL: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/BST_Delphi_E_03lay.pdf

References

1. Inozemni movy. Metodichni rekomendatsii dlia vchyteliv na 2018/19 rik [Foreign languages. Methodological recommendations for teachers for 2018/19 year]. URL: <https://osvita.ua/school/materials/metod-rekom/61566/>
2. Korotkova Z. A. Proektnaya deyatelnost na urokah angliyskogo yazyika v nachalnoy shkole [Project activities in English language classes in elementary school]. URL: <https://xn--i1abbnckbmc19fb.xn>
3. Kremen, V. H., Luhovyi, V. I., Hurzhii, A. M., Savchenko O. Ya. (2016) Natsionalna dopovid pro stan i perspektivy rozvytku osvity v Ukraini [National report on the state and prospects of education in Ukraine]. Kyiv: Pedahohichna dumka.
4. Mitrofanov K. G. (1990) Uchenichestvo kak realizatsiya sub'ektnosti uchenika v pedagogicheskom obschenii [Discipleship as a realization of the student's subjectivity in pedagogical communication]. Tallin : [b. v.]. S. 56–61
5. Nova ukrainska shkola: kontseptualni zasady reformuvannia serednoi shkoly [New Ukrainian School: Conceptual Principles of Secondary School Reform]. URL: <https://www.kmu.gov.ua/storage/app/media/reforms/ukrainska-shkola-compressed.pdf>
6. Redko V. H. (2017) Kompetentnisno oriientovane navchannia inozemnykh mov uchniv pochatkovoї shkoly: lnhvodydaktychnyi aspekt [Competently oriented teaching of foreign languages for elementary school students: linguistic-pedagogical aspect]. URL: http://lib.iitta.gov.ua/706984/1/Redko_Primary_PSP.
7. 7.Sukhomlynskyi V.O.(1976) Vybrani tvory: v 5t. [Selected works: in 5t] K.: Rad. shkola T. 1. 654 s.
8. 8.Tovkanets H.V., Vaherych N.S. (2016) Onovlennia prohram pochatkovoї shkoly yak napriam reformuvannia osvitnoi haluzi [Updating primary school programs as a direction for reforming the educational sector]. *Vyshcha shkola i rynek pratsi: intehratsiia, modernizatsiia, internatsionalizatsiia*: zbirnyk tez dopovidei Vseukrainskoi naukovo-praktychnoi konferentsii, 19-21 zhovtnia 2016 r., Mukachevo / Red.kol. : T.D.Shcherban (hol.red.) ta in. Mukachevo : Vyd- vo MDU, S.35-38.
9. 9.2050: The Future of Work. URL: https://www.bertelsmann-stiftung.de/fileadmin/files/BSt/Publikationen/GrauePublikationen/BST_Delphi_E_03lay.pdf

МУКАЧІВСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

89600, м. Мукачево, вул. Ужгородська, 26

тел./факс +380-3131-21109

Веб-сайт університету: www.msu.edu.ua

E-mail: info@msu.edu.ua, pr@mail.msu.edu.ua

Веб-сайт Інституційного репозитарію Наукової бібліотеки МДУ: <http://dspace.msu.edu.ua:8080>

Веб-сайт Наукової бібліотеки МДУ: <http://msu.edu.ua/library/>